

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. decembra 1897.

Politiški oddelek.

Manifest desnice.

Na temelju načel združenih klubnih zavez, ki tvorijo zbornično večino, namreč kluba čeških poslancev, skupine čeških veleposestnikov, centra, poljskega kola, Rumuncev, krščansko slov. zveze in kluba kat. ljudske stranke smatrajo si zastopniki parlamentarne komisije desnice za svojo dolžnost, z nastopnim izjavljati svoja načela in svoje prepričanje:

Ker je vsled žalostnih parlamentarnih dogodkov, o katerih nasledkih je težko sklepati že sedaj, ustavno delovanje osrednje zbornice v Avstriji za nedoločen čas prekinjeno, izjavljamo, da bo temelj za prihodnje političko delovanje imenovanim skupinam v večini vedno njihov adresni načrt. Po njem se bodo tudi v bodoče solidarno potezali za priznanje zgodovinsko-politiških pravic in avtonomije kraljestev in dežel, pravično izvršitev jednako-pravnosti vseh narodov avstrijske države, za gojitev prave vernosti in nravnosti in plodovito delo za gospodarsko in socijalno zboljšanje vseh stanov prebivalstva, trdno prepričani, da se bota s tem blagor in moč cele države le pospeševala in zavest skupnosti posamnih narodov vtrjevala.

Že to dejstvo, da mnogobrojni zastopniki nemških alpskih dežel pripadajo večini, dokazuje, da je popolnoma neosnovano večkrat povdarjano očitjanje, kot bi večina hotela kratiti pravice nemškega naroda; na drugi strani pa je tudi jasno, da so stranke v večini opravičene zahtelevati od opozicionajnih poslancev, da tudi oni pravično presojujejo narodne pravice drugih narodnostij.

Samo z ozirom na skupno državo so hotele stranke v večini razmerje z Ogorsko urediti ustavnim potom, da bi na ta način preprečile nevarnost državne krize.

Žalibog se to vkljub iskreni gorečnosti v izpolnivanju dolžnosti in požrtvovalni vztrajnosti ni doseglo. —

Tudi po odstopu Badenijevega kabineta in med razpravami, ki jih je pričel minister baron Gautsch, izkazana in do skrajne meje sezajoča prijenljivost v jezikovnih in formalnih vprašanjih ni mogla ustanoviti urejenih parlamentarnih razmer.

To dejstvo se zdi večini zelo obžalovanja vredno in zlasti obžaluje, da se je sedaj oškodoval parlamentarizem v Avstriji, da se je povzročila negotovost glede na razmerje z drugo državno polovico in da se je tudi preprečilo, vsaj v gospodarskem in socijalnem oziru, ustreči upravičenim in nujnim željam ljudstva.

Vsled vseh teh dejstev mora večina odklanjati odgovornost za te žalostne razmere. Ostaja ji pa prepričanje, da je hotela najboljše in nadeja se, da se končno vendar ugodno rešijo težke naloge, ki so sedaj v državi na dnevnem redu.

Apolinar vitez Jaworski, Adalbert grof Dzieduszycki, Leon grof Pininski, Vladimir vitez Kozłowski-Bolesta, dr. Tadej Rutowski, David vitez Abrahamowicz, Adam vitez Jędrzejowicz, dr. Aleksander Barwinski, dr. Ivan Šušteršič, dr. Andrej Ferjančič, dr. Lavoslav Gregorec, dr. Matevž Laginja, Juraj Biankini, dr. Kajetan Bulat, Anton vitez Vuković, Edvard grof Palffy-Erdöly, dr. Friderik princ Schwarzenberg, dr. Emanuel Engel, dr. Josip Kaizl, dr. Josip Herold, dr. Friderik Pacak, dr. Edvard Brzorad, dr. Karol Kramar, dr. Viktor pl. Fuchs, dr. Alfred Ebenhoch, Alojzij Karlon, Ivan vitez Lupul, Ivan Popovici, Julij grof Falkenhayn.

Politični pregled.

Delegaciji — sta dokončali svoje delo, samo finančni zakon jima je še vzprejeti, a tega ne moreta storiti, dokler ogorska zbornica ne vzprejme zakonskih načrtov, s katerimi uredi samostojno svoje razmerje v Cislitvansko, za sedaj na podlagi statuta quo, in dokler krona ne določi svote. Sodi se, da se zbereta na zadnjo sejo konec tega meseca t. j. 22.

Vzajemnost mej Čehi in Poljaki. — Nemci žanjejo sedaj česar bržkone niso hoteli sejati. Menda nikdar še do sedaj ni bilo tako intenzivnih pojavov solidarnosti med obema severnima plemenoma avstrijskih Slovanov, med Čehi in Po-

ljaki, kolikor jih je sedaj. V gledališču v Lvovu je prišlo te dni do velike manifestacije poljsko-češke vzajemnosti, in sicer se je priredila ta manifestacija pod vodstvom poljskega plemstva. Nadalje javljajo iz Lvova, da je po padu grofa Badenija od dne do dne vidnejša sprememba v konservativnih krogih in mej plemstvom poljskim Čehom v prilog in glasneje in glasneje je čuti povdaranje slovanske vzajemnosti. V Krakovem je bila v nedeljo velika manifestacija, velik shod, katerega se je udeležilo mnogo poljskih poslancev in pa odposlanci češkega kluba. Gotovo je bilo že v naprej, da prebivalstvo priredi najslajnejši vsprejem češkim gostom.

Slovanska manifestacija v Krakovu — Minolo nedeljo se je vršil v staroslavnem Krakovu shod, kateri je bil sijajna manifestacija slovanske solidarnosti. Na shod so prišli razni poljski, češki in jugoslovanski poslanci. Mesto z županom na čelu je udeležnike presijajno vzprejelo. Shod je vzprejel šest resolucij: 1. Slovani hočejo na podlagi državnih osnovnih zakonov, na katere je cesar prisegel, živeti svoje svobodno kulturno življenje; 2. Slovani reklamujejo kot vsem drugim narodom enakopravni narodi iste pravice zase, kakor jih uživajo drugi narodi; 3. Shod izreka svojo nezadovoljnost in svoje zaničevanje vsem, s sovražniki Slovanov združenim slovanskim poslancem, kateri so z nasilstvi in celo z noži preprečili zborovanje parlamenta in narode izročili absolutizmu; 4. Shod izreka pričakovanje, da ostanejo vsi v večini združeni poslanci solidarni in zvesti v adresnem načrtu izraženim načelom; 5. Shod zahteva, naj se ugotovi narodnostnim zahtevam Čehov in Poljakov v Šleziji; 6. Shod zahteva, naj se priredi splošen shod avstrijskih Slovanov. — Upati je, da bode imela shod dobrih posledic in da utrdi solidarnost mej slovanskimi strankami.

Hrvatski minister Josipovich — misli odstopiti. Ker madjarska vlada ni ugodila njegovi zahtevi, naj se odpravijo nekatere davčne določbe glede krčmarskega in vinotočnega obrta, katere določbe so na Hrvatskem še vedno veljavne na Ogerskem pa že davno ne več. Josipovichev naslednik bo veliki župan Cseh.

Gibanje mej nemadjarskimi narodnostimi na Ogerskem — dela Madjarom in njihovim prijateljem mnogo skrbi. Rumuni se navzlic najhujšemu zatiranju ne mislijo udati in so priredili shod, kateri je slovesno protestoval proti pomadjarjenju rumunskih in slovanskih imen. Jednako gibanje se je začelo tudi mej srbskimi in slovaškimi prebivalci, a kar je brez dvoma najveselejše, je to, da se ti narodi čedalje bolj približujejo drug drugemu in se zedinjajo na jednotno politično postopanje.

Guverner na Kreti — Slovan? Že dlje časa molči vprašanje imenovanja guvernerja za Kreto posebno oziroma na osebo, ki bi se naj določila za to važno mesto. V zadnji čas se je mnogo govorilo o nekem Nemcu Schäfferju katerega so baje akceptirale velevlasti — seveda izvzemši Rusijo, katera še ni izpregovorila zadnje besede na Vzoku. Schäffer je služil več časa v angleški vojski in o njem se je govorilo, da bi preveč nagibal jedno uho na angleška šepetanja in tega niti sultan ne bi želel. No, sedaj pa je Schäffer izginil s pozorišča in že se imenuje Slovan Božo Petrovič Njeguš kakor bodoči guverner na Kreti. Njeguša pa da so velevlasti že definitivno sprejele v kandidaturo; celo Angleška da je zadovoljna z njim. Ako pa so vse velevlasti za Njeguša, tedaj ni dvoma, da sultan ne bode delal ovir in Kreta bi jej najbolje pristojal, ker ne bi pomagal širiti nemškega „Drang nach Osten.“

Nemški centrum — je po svojem voditelju Lieberju izjavil, da se ne bo ustavljal vladni mornarični predlogi, ako se jezuitom zopet dovoli, naseliti se na Nemškem. Ta želja se centrumu vsaj v sedanjih razmerah ne izpolni.

Velikanske antisemitske demonstracije — so bile te dni v Bukarešti. Na tisoče in tisoče ljudij se je valilo po

ulicah. Množica je razdejala na stotine prodajalnic. Celo železne raulleaux so razdejali izgredniki. Tudi izraelitski tempel je napadla množica. Oni del meta, kjer bivajo Židi, je razdejan popolnoma. Tudi v Galacu so bili veliki antisemitski izgredi.

Irci samostojni. — Naši čitatelji vedo najbrže, kdo so Irci. No, Irci so narod, ki so v nečem podobni Slovenom, to je v političnih rečeh. Kakor nas Nemci in Italijani, in Madjari Hrvate, tako zatira Irce Angleška. No v enem obziru so Irci še na slabšem. Prej samostojno kraljestvo, da si združeno z Angleško po naslovu, kakor je Portugalska združena s Španjsko, hotela jim je vzeti Anglija sedaj tudi to samostojnost in prikloniti Irsko svoji državi, da se na ta način še bolj razširi Angleška. Vsled tega so se bili hudi politični boji mej Angleško in Irsko, katerim bojem so dali izraza Irci baš letos ob jubileju kraljice angleške na poseben način. No, kakor se čuje, so se stvari pred kratkim zasukala na boljše glede Irske in baje dobe zatirani Irci svojo vladlo, kakor jo ima Angleška in Škotska. Tako se je baje izjavil angleški državni tajnik. No, ako je temu poročilu verjeti, bi se Irci skoro pomirili in le častno bi bilo za Anglijo, ako bi hotela biti pravična zatiranim. Tako naj bi tudi naši državniki ugodili pravičnim zahtevam avstrijskih Slovanov in tudi za Avstrijo bi bilo le častno, ako bi konečno dala svojim Slovanom, kar jim gre. Posledica temu bi bila, da bi imela Avstrija v svojih Slovanih najboljših in najhvaležnejših državljanov. In le taki so najzanesljivejša opora državi.

K obrtni politiki 18. veka.

Spisal Jos. A. p. h.

(Dalje.)

Nekaj posebnega ima zgodovina odobrenja svoboščin „zadruga pletcev obujkov in nogovic v vojvodini Kranjski“ iz l. 1729. Kakor izvemo iz mnenja dež. odbornikov, so prejeli te svoboščine samo ljubljanski mojstri, ki so na tej podlagi hoteli potem za šušmarje smatrati vse pletce na Kranjskem, torej tudi one na Jesenicah in v Trziču. A temu se protivijo odborniki, naglašujoč nedotakljivost že prilastene pravice kmetskih pletcev. K večjemu bi kazalo ustanoviti za pletce izven Ljubljane posebne podružnice, ne smejo se pa proglasiti kar kratko malo za šušmarje. V teh besedah bi človek iskal neke koncesije za tržiške pletce, ki niso imeli svoje zadruga, dasi so že 1729 l. prosili svoboščin, torej pravico, ustanoviti neodvisno zadrugo. Ta prošnja se je že 1729. l. odbila, ko so jo ponovili 1752. l. in se je zanjo potegnil tudi gospod tržiški, grof Auersperg (čegar „Erb- u. Urbarholden“ se zovejo Trzičani, dolžni mu tlako, oziroma mesto nje po 17 kr.), so jako živahno ugovarjali dež. odborniki, dasi je grof Auersperg povdarjal, da Trzičani, večinoma gostači in neimajoči v ozki dolini dosti zemljišč, se že od pamtiveka bavijo s pletenjem. Odborniki so pa rekli da se v Trziču ne more ustanoviti mojsterska zadruga, ker niti izučenih mojstrov tam ni, temveč so vsi jednaki podložniki; razliko med njimi dela samo kakovost izdelkov. Tisti pletci, ki so posestniki hiš, bi pa radi vse druge „pod svoj jarem spravili“, po mnogih kaznih, ka-